

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ

EFFECTIVENESS OF IMPLEMENTING PEDAGOGICAL TECHNOLOGY FOR DEVELOPING CREATIVE ABILITIES OF CHILDREN IN THE THIRD YEAR OF LIFE

У статті висвітлено результати апробації й упровадження в практику закладів дошкільної освіти з різних регіонів України педагогічної технології розвитку творчих здібностей дітей третього року життя засобом художньо-педагогічного спілкування. Уточнено визначення педагогічної технології з акцентом на прогнозований результат. Представлено змістовий компонент одного з художньо-педагогічних спілкувань з дітьми раннього віку на формувальному етапі педагогічного експерименту на тему «Де сховався зелений колір?», що включав підготовчий, діяльнісно-комунікативний та рефлексійний етапи. Описано процесуальний компонент (методичний інструментарій): предметно-перетворювальну діяльність дорослого поряд з дітьми раннього віку. Акцентовано на важливості постійного спілкування дорослого з дітьми протягом усіх активностей, запропонованих педагогам для взаємодії з дітьми, візуалізованих графічно на кластерах художньо-педагогічних спілкувань. Також представлено результати повторної діагностики рівнів розвитку творчих здібностей дітей третього року життя, проведеної з використанням інструментарію, розробленого на констатувальному етапі педагогічного експерименту; візуалізовано отримані результати графічно у вигляді порівняльної діаграми рівнів розвитку творчих здібностей на констатувальному та контрольному етапах. Засвідчено результативність упровадженої педагогічної технології розвитку творчих здібностей засобом художньо-педагогічного спілкування; виявлено позитивну динаміку: значне збільшення кількості респондентів з сатіальним (належним, достатнім) рівнем й зменшення кількості респондентів з ювенільним (нерозвиненим, незрілим) рівнем розвитку творчих здібностей у порівнянні з отриманими даними на констатувальному етапі педагогічного експерименту. Намічені перспективи подальших наукових розвідок.

Ключові слова: діти третього року життя, педагогічна технологія, розвиток, творчі здібності, художньо-педагогічне спілкування.

The article highlights the results of testing and implementing a pedagogical technology for developing the creative abilities of children in their third year of life through artistic-pedagogical communication in the practice of preschool institutions across different regions of Ukraine. The definition of pedagogical technology is refined with an emphasis on the predicted outcome. The article presents the content component of one artistic-pedagogical communication with early-age children at the formative stage of the pedagogical experiment under the theme "Where Has the Green Color Hidden?", which included preparatory, activity-communicative, and reflective stages. The procedural component (methodological toolkit) is described: object-transformative activity of the adult together with early-age children. Emphasis is on the importance of continuous adult-child communication throughout all activities proposed for teachers in their interaction with children. These activities were graphically visualized in clusters of artistic-pedagogical communications. The article also presents the results of repeated diagnostics of the levels of creative abilities in children of the third year of life, conducted using the toolkit developed at the ascertaining stage of the pedagogical experiment. The obtained data are visualized graphically in the form of a comparative diagram of the levels of development of creative abilities at the ascertaining and control stages. The results confirm the effectiveness of the implemented pedagogical technology for the development of creative abilities through artistic-pedagogical communication, identifying positive dynamics: a significant increase in the number of respondents with a satial (adequate, sufficient) level and a decrease in the number of respondents with a juvenile (undeveloped, immature) level of creative abilities development, compared with the data obtained at the ascertaining stage of the pedagogical experiment. Finally, the article outlines prospects for further scientific investigations.

Key words: children of the third year of life, pedagogical technology, development, creative abilities, artistic-pedagogical communication.

УДК 372.2.015.31:159.954]:005.336.1
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/86.1.37>
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Стаднійчук М.А.,
аспірантка кафедри дошкільної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми у загальному вигляді. Впродовж 2024-2025 навчального року на базі 21 закладу дошкільної освіти м. Києва, Київської області, м. Дніпра, Закарпатської, Івано-Франківської, Волинської, Сумської, Полтавської областей апробовувалась й впроваджувалась у практику авторська технологія розвитку творчих здібностей дітей третього року життя засобом художньо-педагогічного спілкування. Змістовий компонент технології включав цикл художньо-педагогічних спілкувань, які реалізовувались через предметно-маніпулятивну й предметно-перетворювальну діяльність дитини поряд з дорослим, спільні ігрові

й побутові активності, що сприяли досягненню прогнозованого результату.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання технологічного підходу в освіті досліджували І. Бех [1], І. Дичківська [2], С. Сисоєва [3], В. Ягупов [5] та інші. М. Ярмаченко дає таке визначення поняттю «педагогічна технологія»: «Педагогічна технологія – сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання і виховання, що дозволяють успішно реалізувати поставлені освітні цілі. Педагогічна технологія передбачає відповідне наукове проєктування, при якому ці цілі ставляться досить

однозначно і зберігається можливість об'єктивних поетапних вимірювань та підсумкової оцінки досягнутих результатів» [6]. Отже, педагогічна технологія спрямовується на підвищення якості освітнього процесу і гарантує досягнення поставлених цілей. Педагогічна технологія – техніка реалізації освітнього процесу, яка має вищий рівень ефективності й гарантований результат. Технологія розвитку творчих здібностей дітей третього року життя спрямовувалась на формування у дітей на елементарному рівні навички самостійного створення образів у художньо-продуктивній діяльності; збільшення кількості дітей з сатіальним (належним, достатнім) рівнем, зменшення кількості дітей з ювенільним (нерозвиненим, незрілим) рівнем.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Практичне значення цього дослідження полягає в апробації експериментальної перевірки ефективності педагогічної технології розвитку творчих здібностей дітей раннього віку; створенні методичного інструментарію для взаємодії з дітьми третього року життя; підвищення якості дошкільної освіти.

Мета статті: узагальнити й висвітлити результати впровадження й апробації авторської педагогічної технології розвитку творчих здібностей дітей третього року засобом художньо-педагогічного спілкування.

Виклад основного матеріалу. Художньо-педагогічні спілкування як засіб розвитку творчих здібностей були візуалізовані на кластерах й включали детальний опис усіх активностей на трьох етапах кожного спілкування: підготовчому, діяльнісно-комунікативному та рефлексійному. Протягом навчального року педагогами експериментальних закладів було реалізовано 14 кластерів, які мали назви: «Де сховався зелений колір», «Як листочок вчився малювати», «Подарунок для ляльки Оленки», «Іди-іди, дощику», «Як кошеня маму шукало», «Краса для святкового настрою», «Звірі наслідили», «Чарівний акваріум», «Щасливий будинок», «Я намалюю на папері все, що захочу», «Про сороканіжку», «Бублики для хом'яка», «Квіти абрикоса», «Диво-квіти». Відповідно, кожне художньо-педагогічне спілкування тривало орієнтовно 2 тижні.

З метою ілюстрації практичного використання педагогами матеріалів, розміщених на кластерах, наведемо опис одного з них: художньо-педагогічне спілкування «Де сховався зелений колір?». Підготовчий етап цього спілкування включав підбір педагогами матеріалів для малювання, як от: поверхні для малювання (ватман, упакування з-під великогабаритного товару, будь-який інший матеріал, на якому діти могли малювати); виготовлення пальчикових фарб (наприклад, з суміші йогурту без наповнювача та гуаші); виготовлення наголівників для театралізованої діяльності тощо. Наступні дії педагога на підготовчому етапі – зацікавити

дітей, викликати у них бажання взаємодіяти з матеріалами для творчості. Вихователі спрямовували увагу дітей раннього віку на контурні зображення предметів, які мають бути зеленого кольору, однак, «загубили» його (наприклад, зображення жабки, листочка з дерева, травички тощо).

На діяльнісно-комунікативному етапі педагоги демонстрували, як з жовтого і синього кольору можна отримати зелений, супроводжуючи свої дії коментуванням, зверненнями до дітей, спонукаючи дітей до взаємодії з жовтою та синьою фарбами з метою самостійного відкриття зеленого кольору. На рис. 1, рис. 2 візуалізована така діяльність. Всі активності відбувались під інструментальний музичний супровід – «Блюз» Г. Саська.

Рис. 1. Фрагмент художньо-педагогічного спілкування «Де сховався зелений колір». ЗДО «Попелюшка», м. Горішні Плавні Полтавської області

Рис. 2. Фрагмент художньо-педагогічного спілкування «Де сховався зелений колір». ЗДО «Попелюшка», м. Горішні Плавні Полтавської області

На кластері розміщувались приклади інших активностей на цю тематику, як от: руханка та пальчикова гімнастика за змістом віршів Г. Чубач про жабку. Діти виконували відповідні рухи, одягнені в маски-наголівники жабки, виготовлені педагогами та батьками вихованців. Активізації художньо-педагогічного спілкування сприяли також прогулянки, під час яких вихователі звертали увагу дітей на об'єкти довкілля зеленого кольору. Пропозиції пошукати зелений колір, сфотографувати його і принести відповідні світліни в заклад дошкільної надавалися й батькам вихованців.

На рефлексійному етапі діти емоційно відгукувалися на діяльність, накладаючи контури предметів, які втратили зелений колір, на створене власноруч зелене тло (рис. 3). Педагоги відзначали емоційну зорієнтованість спілкувань, тривалу зацікавленість дітей у взаємодії, активну залученість батьків вихованців.

Ще один важливий аспект: супровід педагогами дітей передбачав передбачав постійне спілкування з ними. Розмовляти з дітьми необхідно протягом усього творчого процесу. З позиції розвитку творчих здібностей важливо, щоб адресовані дітям питання були теж з акцентом на творчість. Є принципова різниця між питаннями дидактичного змісту і питаннями, що розвивають творчі здібності. Описане художньо-педагогічне спілкування супроводжувалось такими зверненнями до дітей, як от:

- Що буде, якщо цей колір зникне?
- Що ще такого ж кольору є в кімнаті?
- Як усі ці листочки стали зеленими, якщо у мене лише синя і жовта фарба?
- Яку фарбу використав художник, щоб намалювати таку красиву квітку?

Повторна діагностика рівнів розвитку творчих здібностей дітей з використанням аналогічного констатувального етапу інструментарію [4] засвідчила ефективність педагогічної технології розвитку творчих здібностей дітей засобом художньо-педагогічного спілкування. Всього було продіагностовано 377 дітей третього року життя (100%). На рис. 4 графічно зображено динаміку змін.

Висновки. Контрольний етап педагогічного експерименту продемонстрував ефективність запропонованої педагогічної технології. Кількість дітей з сатіальним (достатнім) рівнем зросла у порівнянні з констатувальним етапом педагогічного дослідження (було 27%, стало 66% за емоційним критерієм; було 24%, стало 70% за діяльнісним критерієм); зменшилась кількість дітей з латентним (прихованим, але здатним до прояву) рівнем (було 52%, стало 30% за емоційним критерієм; було 54%, стало 26% за діяльнісним критерієм); суттєво зменшилась кількість респондентів з ювенільним (незрілим, нерозвиненим) рівнем (було 21%, стало 4% за емоційним критерієм; було 22%, стало 4% за діяльнісним критерієм).

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у розширенні можливостей кластерів художньо-педагогічних спілкувань з дітьми раннього віку.

Рис. 3. Рефлексійний етап художньо-педагогічного спілкування «Де сховався зелений колір?» ЗДО № 12, м. Вараш Рівненської області

Рис. 4. Порівняльна діаграма рівнів розвитку творчих здібностей на констатувальному та контрольному етапах

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Букрек, 2018. 272 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 3-тє вид. випр. Київ : Академвидав, 2015. 302 с.
3. Сисоєва С. О. Педагогічні технології: коротка характеристика сутнісних ознак. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2006. № 2. С. 127–131.
4. Стаднійчук, М. А. Діагностування рівнів розвитку творчих здібностей дітей третього року життя. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024, випуск 81. Том 2. С. 289–293. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-2-42>
5. Ягупов В. В. Термінологічні проблеми визначення інноваційних педагогічних технологій: методологічний аспект. *Військова освіта*. 2023. № 1 (47), 343–356.
6. Ярмаченко М. Д. Педагогічний словник / За ред. дійсн. члена АПН України Ярмаченка М. Д. Київ : Педагогічна думка, 2001. 516 с.

Дата першого надходження рукопису до видання: 26.08.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 22.09.2025
 Дата публікації: 24.09.2025